

BAHTİYAR VAHABZADE’NİN TÜRKİYE SEVDASI

Dr. Erdal KARAMAN*

Azerbaycan ve Türkiye arasındaki ilişkiler, her iki ülke insanının aynı kökten gelmesi, aynı dili konuşması ve aynı dinin müntesipleri olması hasebiyle hususiyet arz etmektedir. Sözü ettiğimiz münasebetler, belli dönemlerde dumura uğrasa da, iki ülke insanının kalbindeki sevgi, sürekli, tazeliğini korumuş ve bu muhabbet kuşaktan kuşağa aktararak günümüze kadar taşınmıştır.

Hiç şüphesiz bu sevgi ve saygıyı en güzel şekilde insanlara yansıtanlar, his ve duygu yönünden diğer insanlara göre daha hassas bir konumda olan şair ve ediplerdir. Azerbaycan’ın yetiştirdiği birçok edip ve şair, bu sevgiyi, özellikle iki ülkenin sınırlarının kapatıldığı, geliş ve gidişlerin yasaklandığı bir dönemde, eserlerinde dile getirmişlerdir. Özlemlerini, duygu yumağı olan, hasretin ve sevginin, dışa yansımaları diyebileceğimiz dizelerle gidermeye çalışmışlardır. Herhangi bir zorlamanın ve baskının tesiriyle neş ü nemâ bulmayan bu muhabbet, eserlerden de anlaşılacağı gibi, temiz bir kaynaktan süzülüp gelen, berrak, dupduru kaynak suyu gibidir.

Bahsettiğimiz vasıflarıyla, Türkiye’ye olan sevgi ve özlemiyle, dikkat çeken aydınlardan birisi de, hiç şüphesiz, Bahtiyar Vahabzadedir. Vahabzade’deki Türkiye sevdasının temelleri derinlere gitmektedir. Sovyetler Birliği döneminde sınırların kapatılmasıyla birlikte Türkiye ve Azerbaycan ilişkileri kesilir. Bu süreçle birlikte uzun süren bir ayrılığın startı da verilir. Sözü edilen dönemde iki ülke insanı özlemini farklı yollarla gidermeye başlar. Sınırlar kapatılmasına rağmen bu coğrafyada hiçbir zaman Türkiye kalplerden sökülüp atılamaz.

Sözü ettiğimiz dönemde çocuk yaşlarında olan Vahabzade, Türkiye hakkında anlatılan hikâyelerle büyür. Vahabzade’nin anlattığına göre, bu dönemde evlerinde sürekli Türkiye anlatılır, Türkiye konuşulmuş. Babasının, dedesinin ve amcasının ağzından Türklerin hiçbir zaman düşmediğini belirten Vahabzade, dedesinin Ermenilerle yapılan savaşta, Eskeran’da ayağından yaralandığını anlatmaktadır. Savaşta yaralı bir şekilde kurtulan dedesi: “1918 Mart savaşında Türkler Azerbaycanın yardımına gelmeseydi, Ermeniler bizim hepimizi katlederdi.” diyerek Türklere olan muhabbetini torunlarına aşılamış. O dönemde aynı zamanda öğretmenlerinden ve ihtiyar kişilerden Türkiye hakkında dinledikleri hikâyeler, Vahabzade’nin kalbine Türkiye sevgisi ekmiş.¹

Küçük yaşlarından beri Vahabzadenin hayallerini süsleyen ülkemiz, onun gençlik yıllarında, Sovyetler Birliği döneminde, kalbini alevlendiren bir sevda haline gelir. Bir fırsat bulup Türkiyeyi ziyaret etmek isteyen Vahabzade, nihayet bu özlemini gerçekleştireceği zamanı 1961’de yakalar. Vahabzade, çocukluğundan beri özlemini çektiği, büyüklerinden birkaç kez dinlediği, hayallerinin ülkesi olan Türkiye’yi birkaç gün sonra gidip ziyaret edecektir. Şair, bu vuslat öncesinde duygu dolu anlar yaşar. Vahabzade’nin özleminin gerçekleştiği anlar tarifi zor anlardır. Şairin, ana vatanı olarak nitelendirdiği ülkemize yapmış olduğu unutulmaz ziyareti kendisinden dinleyelim:

“Dedemin, babamın ve amcalarımın ağzından Türkiye hiç düşmezdi. Ben şimdi soyumdan gelen arzuların hayallerin ülkesi olan Türkiye’ye gidiyorum. Sabah erkenden kalkıp tıraş oldum. Otuz beş yıldır hasretini çektiğim, ismini zaman zaman andığımda bütün bedenimi titreten, koluma kuvvet, ayağıma takat, gözlerime ışık veren bir şehir, İstanbul’a, gidiyorum. Ümitgahım, önünde boyun eğdiğim, zorla elimden alınan adımın

*Qafqaz Üniversitesi, Öğretim Görevlisi

¹ Vahabzade, Bahtiyar, Vatan Millet Ana Dili, Ankara 1999, s. 74.

sahibi, namusumun, izzet ve şerefimin koruyucusu, gören gözüm, vuran kolum, düşünen beynim, yardımcım, dayanağım, bayrağım, kaybettiğim tarihim, geçmişim, ana dilim, şerefim hepsi sendedir.

Kamaranın penceresinden bakıyorum uzakta fener yanıp sönüyor. Allahım! İlk defa Türk ışığı görüyorum. O ışıkta benim arzularım yanıyor. Ey fener, sen sana tarih boyu düşman olan bir milletin gemisine yol gösteriyorsun. O geminin içinde sana can vermeye hazır birisi var.”

Türkiye’ye, kimlik kontrolünden sonra ayak basan Vahabzade’nin heyecanı devam eder. Türkiye Cumhuriyeti yazılı mühür şairi duygulandırır: **“Ben sana kurban olayım. Ey benim cumhuriyetim! Ey benim benden uzak vatanım! Benim için yanan ve bana elini uzatamayan vatanım! İzin belgesinin üzerindeki mührü döne döne öpüyorum. Otuz beş yıldır vesikalarımın üzerinde Rus dilinde yazılı ifadeler vardı, ilk defa şimdi kendi dilimde yazılı bir ibare var kimliğimde. Ömründe sadece on saat benim kim olduğumu gösteren vesika ise ilk defa kendi dilimdeydi. Ben ancak şimdi ben oldum.”**²

“Nihayet İstanbul’a ayağımı basıyorum. Bu mukaddes toprağı eğilip öpmek istiyorum. Ama yol boyunca beni takip eden ajanlardan korkuyorum. Yan, ama öyle yan ki, alevin gözükmesin. İstanbul’da topu topu on saat kaldık. Şehri gezdik. İnsanlarla konuşmak istiyorum. Hal hatırlarını sorup; onların kalbine yol bulup girmek istiyorum. Ancak onların bana meyli yok.” diyen şair İstanbul’u ziyaret ettiği dönemde sokakların bakımsız, marketlerde fiyatların çok yüksek olduğunu, müzelerin tertibatının iyi olmadığını görür. İstanbul’un bu durumunu gören şair hayal kırıklığına uğrar, o gece geç vakitte yatağından kalkar, geminin güvertesinde ellerini göğe açarak: **“Ey Allahım! Sen Türkiye’nin geçmişteki kudretini ve azametini geri ver.”** diye dua eder. Vatanına, Vahabzade’nin ifadesiyle, “yürek ağrısıyla” dönen şair, bu seyahatten sonra “İstanbul” adlı şiirini yazar:

Bugün bir ayağı Avrupa’dadır.
Bir ayağı Asya’da
Türkün.
Kulaklarında motor sesi,
Dilinde Kur’an sesi,
Türkün.

Zaman onu dillendirir,
Asrın ahengine ses verir,
Düşünüp derinden;
Ancak babası çeker eteklerinden,
Çırpınır şehir
İkilik içinde.
Düğüm düğüm olmuş fikirler
Asrın keşmekeşinde.

Bir şehirde buluşur
İki dünya, iki âlem.
Bulacaktır eminim,
Türkoğlu hak yolunu.
O, şimdilik seyreder
Sağını,
Solunu...

²Vahabzade, Bahtiyar, Ömürden Sayfalar, Ötüken Yayınları, İstanbul 2000, s. 263-265.

Yüreği şark yüreği,
Aklı Garp aklıdır
Türkün.
Bu tezattan sinesi dağlıdır.
Türkün.³

Türkiye'ye yapmış olduğu ziyaretten bu derece etkilenen Vahabzade, Sovyetler Birliği'nin dağılmasıyla birlikte, sınırların açılmasından sonra, iki kardeş ülke arasındaki ilişkilerin daha da artmasını ister. Sınırların açılmasıyla yıllardır insanların çekmiş olduğu hasret sona erer. Vahabzade'ye göre, bu süreçten sonra iki ülke arasındaki ilişkilerin her yönden ivme kazanması gerekmektedir. Esas yapılması gerekenlerin bu aşamadan sonra gerçekleşebileceğini ifade eden Vahabzade, kendisiyle yapmış olduğumuz bir söyleşide Azerbaycan-Türkiye arasındaki münasebetlerin yeterli düzeyde olmadığı şu sözlerle ifade etmektedir: "Hem Anadolu Türkleri hem de Azerbaycan Türkleri ilişkilerimizin daha sıkı olmasını arzu ediyorlar. Aydınlarımız bu konuda daha da istekli görünüyorlar. Maalesef ilişkilerimiz arzu edilen seviyede değil. Bu ilişkiler, devlet nezdinde olmalı. Türk tiyatroları buraya gelmeli, bizim tiyatrolarımız Türkiye'ye gitmeli. Her şey kültürle olur. Kültürel yakınlık olmadıktan sonra hiçbir şeyin gerçekleşmesi mümkün değil.

Fizik sahasında Azerbaycan'da büyük âlimler var. Bu ilim adamlarıyla Türk fizikçiler beraber çalışmalı. Bu çalışmaların merkezi Ankara olmalıdır. Yılda birkaç kez akademisyenler toplanıp, ortak çalışmalar yapılmalıdır.

Ayrıca Azerbaycan edebiyat tarihi olmamalı. Umumi Türk Edebiyat Tarihi yazılmalıdır. Bunun yanında Genel Türk Sanat Tarihi, Umumi Türk Tarihi kaleme alınmalıdır. Bunlara Türk dünyasının ağabeyi durumunda olan Türkiye'nin ön ayak olması gerekir."⁴

Vahabzade, ilişkilerimizin seyriyle ilgili düşüncelerini bu cümlelerle ifade eder. Diğer taraftan Türkiye ve Türkî cumhuriyetleri yakından ilgilendiren bir tartışmaya, ortak dil tartışmalarına o da katılır. Vahabzade, Türkiye ve diğer Türkî cumhuriyetlerle olan alakaların daha da yaygınlaşması ve bu ilişkilerin seyrinin daha kolay olması için, dilde birliğe gidilecek çalışmaların artırılması yönünde ülkeler nezdinde girişimlerde bulunulmasını gerektiğini vurgular. Bu bağlamda Türkî cumhuriyetlerde, dolayısıyla da Azerbaycanda ve Türkiye'de, kullanılan ortak kelimelerin işlerliğinin artırılması yönünde özellikle dilcilere önemli görevler düştüğünü belirtirken, bu birliğin ne şekilde başlatılacağını da şu sözleriyle işaret eder: "Aydınlarımız şimdiden çalışmaya başlamalıdır. Azerbaycan Türkü, Türkiye'de bugün konuşulan bazı kelimeleri anlamakta zorluk çekiyor. İlim adamlarımız ortak dil hususunda çalışmalar başlatırken, diğer taraftan kullandığımız ortak kelimeler dilden atılıyor. Azerbaycan'da "okul" kelimesini bilen çok azdır. Bunun yerine niçin "mektep" kelimesi kullanmıyoruz. Bunlar önemli meseleler. Mektebe, muallime dönmeli. Benim atam mektep demiş, okul dememiş. Bu konuda **Türkiye ağabeylik** yapılmalıdır. Bu alanda yapılabilecek bir diğer çalışma da ortak dil projesidir. Ortak bir lügat hazırlanmalıdır. Türklerin kullandıkları ortak kelimelerin işlerliği artırılmalıdır. Biz bugün Azerbaycan Türkçesi'nde "dilekçe" yerine "eriza" kelimesini kullanıyoruz. Bu güzel bir kelime değil. Bu kelimenin yerine dilekçe kullanılmalıdır. Aynı şekilde size yabancı dilden geçmiş "anahtar" kelimesi var. Bizde bunun karşılığı "açar" kelimesidir. Özbeklerin, Kırgızların ve Kazakların kullandığı bu kelime niçin bütün Türk dillerinde ortak olmasın. Bu mesele bir iki yılın işi değil. Biz bunu şimdiden başlatmazsak, gelecek nesil bizim yüzümüze tükürecek."⁵

³ Vahabzade, Bahtiyar, age, Ankara 1999, s. 52.

⁴ Karaman, Erdal, Bahtiyar Vahabzade ile Dil Kültür ve Tarih Üzerine Söyleşi, Jurnal Of Caucasian Studies, Number 1 Fall 2004, s. 11.

⁵ Karaman, Erdal, age, s.13.

İlim ve kültür arasındaki ilişkilerin olması gerektiği seviyeyi işaret eden Vahabzade, birçok şiirinde Türkiye'ye olan sevgisini de dile getirmiştir. Gördüğü ya da duyduğu bir olaydan ilham alan şair, dizelerinde ülkemize olan sevgisini terennüm etmiştir. İki kardeş ülkenin her zaman zor günlerinde birbirlerinin yanında olduğuna işaret eden Vahabzade, 1999 yılında ülkemizi derinden sarsan Marmara depremine bir Türkiye vatandaşı gibi üzülür, ona bu üzüntü "Deprem" şiirini yazdırır. Şair duygularını sözü edilen şiirde şöyle ifade eder:

İşitince ata yurtta depremi,
Aktı yaşım, döndü başım Türkiye.
Her derdimin, her gamımın ortağı
Can kardaşım, can kardaşım Türkiye.

Var mı kaza, var mı bela bu kadar?
Seninleyiz biz ki ömür boyunca
Faciamı biz uzaktan duyunca,
Gözlerimden aktı yaşım, Türkiye.

Öz hükmü var her zamanın, her anın,
Yaman günde yanındayız biz senin
Ana yurtta vatanımsan, vatanım,
Vatanımda vatandaşım, Türkiye.

Tarih boyu bu ahdimiz sarsılmaz,
Türk milleti har olmamış, har olmaz.
Her beladan Türkün beli kırılmaz.
Sen benim can sırdaşım, Türkiye.⁶

Türkiyeyi derinden etkileyen depreme karşı teessüratını bu dizelerle ifade eden şair, iki ülke arasındaki sarsılmaz sevgi ve kardeşlik bağlarının hangi temeller üzerine bina edildiğini Azerbaycan-Türkiye şiirinde dile getirmektedir:

Bir ananın iki oğlu
Bir ağacın iki kolu
O da ulu, bu da ulu
Azerbaycan-Türkiye
Dinimiz bir, diliniz bir
Ayımız bir, yılımız bir
Aşkımız bir, yolumuz bir
Azerbaycan-Türkiye
Anayurt'ta yuva kurdum
Ata yurda gönül verdim
Ana yurdum, ata yurdum
Azerbaycan-Türkiye

Bunların yanında iki ülke arasındaki gidiş gelişlerin sıklaşmasıyla birlikte bazı olumsuzlukların da yaşanması kaçınılmaz olmuştur. Bu süreçle birlikte Vahabzade'nin ifadesiyle "Pazar Sohbetleri" de artmaya başlar. Azerbaycan'dan, Türkiyeye gelen bazı

⁶ Vahabzade, Bahtiyar, Akıl Başka Uzak Başka, Azereşr, Bakı 2000, s. 171.

tüccarların istedikleri malları istedikleri fiyata alamayınca rahatsızlıklarını dile getirirler. Bu rahatsızlık basında da işlenince Vahabzade bundan rahatsız olur. Bu tartışmaların yaşandığı dönemde şair, hem Azerbaycan vatandaşlarına, hem de kanı bir, canı bir kardeşlerimiz diye nitelendirdiği Türkiyelilere seslenerek, bu tür basit meseleleri büyütmemelerini salık verir. Alçak adamların her yerde olabileceğini söyleyen şair, bu durumun altmış milyonluk Türkiye ve yedi milyonluk Azerbaycan'a ait olamayacağını ifade eder.⁷

Vahabzade, Türkiyedeki gelişmeleri yakından takip etmektedir. Şiirlerini Türkiye Türkçesine aktarmak için beraber çalıştığımız dönemde, evine, Türkiye'de çıkan kitap ve dergilerin sürekli gelmesi ve bu eserleri altını çizerek okuması benim dikkatimi çeken bir husus olmuştu. Türkiyede çıkan yazılardan etkilenen şair, altını çizdiği satırları bazen bana zevkle okur. Türkiye'de bu derece kalem erbabı insanların olmasına sevindiğini ifade ederdi. Bu eserleri titizlikle okuduktan sonra çevresindeki insanlara, Türkiyedeki yayımlanan bu çalışmalarını göstermesi, onun, Türkiye'ye olan bağlılığını göstermesi açısından dikkat çekicidir.

Türkiyedeki aydınları yakından takip eden Vahabzade, Türk insanının heyecan duyduğu ve zevkle okuduğu eserleri beğenir, dikkatlice okur. O, 1977 yılında Yavuz Bülent Bakiler'in "Yalnızlık" adlı kitabını okur ve bu kitapta bulunan "Unuttuğumuz İnsanlar" başlıklı şiir, Vahabzade'nin duygu ve düşüncelerinin tercümanı olur. Bu şiiri okuduktan sonra "mənim qəlbimdən xəbər verdi arzusunun eks-sədası oldu." diyen şair, Bakiler ile aynı düşünceleri paylaştığını belirtir. Vahabzade'nin sözünü ettiği dizelerde Yavuz Bülent Bakiler duygularını şu mısralarla dile getirir:

Ben, çilesi çekilmemiş bir türkmen
Ben, her sabah ciğerinden kurşun yiyen bir yetim,
Çaresizlikler içinde sizi düşünüyorum,
Ey esir insanlar diyarında
Benim esir milletim,
Ve ey kafkas dağları ardında
Bayraksız memleketim.

Yavuz Bülent Bakiler'in ıstırabını çektiği ve bu konuda çaresizliğini beyan ettiği mesele, kendisi gibi aynı dertlerden mustarip olan Vahabzade'nin eserlerinde de işlenir. Yavuz Bülent Bakiler'in sözünü ettiğimiz mısralarının Azerbaycan'da da aksiseda bulması duygu ve düşünceden iki ülke aydınının aynı kaynaktan beslenmesini göstermesi açısından önem arz etmektedir. Yavuz Bülent Bakilerin eserlerini okuyan ve bu eserlerden etkilenen şair, kendisine sorduğu "Bu yangı hardandır?" sorusunun cevabını, Bakiler'in; milli varlığına, milli köküne, soyuna, tarihine, diline, dinine sarsılmaz bağlarla bağlanmasında bulur.⁸

Vahabzade'nin, Türkiye'de en çok sevdiği şairlerden birisi de, "Onun şairliği akidesinden gelir." diye nitelendirdiği Mehmet Akif Ersoy'dur. Mehmet Akif'in "Çanakkale Şehidlerine" adlı şiirini okurken;

Sana dar gelmeyecek makberî kimler kazsın,
"Gömelim gel seni tarihe" desem sığmazsın.
Herc ü merc ettiğin edvara da yetmez o kitap.
Seni ancak ebediyetler eder istiab.

Mısralarına geldiğinde gözyaşalarını tutamayıp ağladığına şahid olduğumda onun Akif'ten bu derece etkilendiğine şaşırıştım. Akif'in mısralarına gözyaşı döktüğünde, bir istiklal şairinin, diğer bir istiklal şairinin mısralarına ağlaması beni çok etkilemişti.

⁷ Zaman Gazetesi, 20 Mart 1993

⁸ Vahabzade, Bahtiyar, Yanan da Men Yaman da Men, Bakı 1995, s. 129.

"Çanakkale Şehidlerine" ve "İstiklal Marşı"na hayran olan Vahabzade, Mehmet Akif'i, Türk ruhunun, Türk tarihinin, Türk medeniyetinin tecellisi olarak görür ve bununla da gurur duyar.

Mehmet Akif'in eserlerinden bu derece etkilenen şair, Türkiye'de tartışılan meselelere de bigane kalmaz. 1973 yılında Türkiye'de yayımlanan "Varlık" dergisinde Zeki Eyüboğlu'nun "Ölü Edebiyat" adlı makalesi yayımlanır. Makalede, Klasik edebiyatın, özellikle de Fuzuli'nin dilinin zorluğundan, onun taklitçiliğinden, Klasik edebiyatın gerekli olup olmadığından bahsedilir. Vahabzade, aynı derginin Şubat 1973'te çıkan sayısında, Eyüboğlu'na cevap niteliğinde bir makale kaleme alır. Çalışmasında, Klasik edebiyatın önemine değinen şair, Eyüboğlu'na şöyle seslenir: "Bu satırları yazarken bana öyle geldi ki, Nesimi ve Fuzuli yüce bir kayanın zirvesine çıkmış, Eyüboğlu'nun saldırısına, benim de savunmama gülüyorlar. Onun için ki bu şahsiyetlerin Eyüboğlu gibilerin saldırısından korkusu benim gibilerin de savunmasına ihtiyacı yoktur... O aşağıdan yukarı, kayanın zirvesinde olanlara saldırıyor. Bu konuda halk ne güzel söylemiş: Yel kayadan ne aparır?"⁹

Türkiye ve Azerbaycandaki ortak değerlerin çok olması ve bu değerlerin gün yüzüne çıkması şairi duygulandırmaktadır. Vahabzade'nin kendisinden dinlemiştim. Şair, rahmetli Ahmet Kabaklı'nın daveti üzerine Türkiye'ye gider. İstanbul'da birkaç gün konuğunu ağırlayan Kabaklı, Vahabzade'ye bir gün sonra Ankara'ya gitmek için uçakta iki kişilik yer ayırttığını söyler. Vahabzade de Kabaklı'ya uçakla değil de kara yoluyla gidip gidemeyeceklerini sorar. Kabaklı'dan bu konuda olumlu cevap gelince, İstanbul'dan Ankara'ya kara yoluyla gitmeye karar verirler. Yola çıkmadan önce Vahabzade eline bir kalem bir de defter alır. Yolda levhalarda gördükleri yer isimleri teker teker kaydeder. Bu isimlerin birçoğunun Azerbaycan'da, hatta kendi memleketi olan Şeki'de yer ismi olarak kullanıldığını görür. Ortak toponimlerin bu kadar çok olmasına sevinen şair, yolda mola verdiklerinde Kabaklı'dan izin ister hemen yanlarında kendileri gibi mola vermiş olan yolcuların masasına selam verip oturur. Oradaki yolcularla biraz sohbet ettikten sonra kendisini tanımadıklarını anlayan Vahabzade, masasına konuk olduğu Türkiye'li yolculara kendisinin nereli olduğunu sorar. Onlar da Vahabzade'yi tanımadıkları için konuşmasından Kars'lı ya da Ardahan'lı olabileceğini söylerler. Şair, yolcuların vermiş olduğu bu cevaba çok sevinir.¹⁰

Şairi etkileyen bu olayların temelleri, iki ülke insanının sarsılmaz bağlarla birbirine bağlanmasına dayanmaktadır. Her dönemde tazelenen vefa numunesi diyebileceğimiz olaylar, haliyle, iki ülke insanını daha da birbirine yakınlaştırmaktadır. 1918 yılında Ermeniler ve Ruslar birlikte Azerbaycan'da halkı katletmeye başladıklarında Azerbaycan hükümeti, Osmanlı devletinden yardım ister. O dönemde, Nuri Paşa komutasında bir orduyla Azerbaycan'ın yardım talebine cevap veren Osmanlı devleti, Ermeni ve Rusların işgal ettiği toprakları Azerbaycanlı ve Türk askerlerden oluşan Kafkas İslam Ordusu sayesinde tekrar istiklaline kavuşturur. Tabii ki bu topraklarda binlerce asker şehid verilerek bu başarı sağlanır. Bugün, Anadolu'dan Azerbaycan'lı kardeşlerinin zor günlerinde yanında olmak için gelip bu topraklarda canını veren binlerce asker, medfûn bulunmaktadır. Bunlardan birisi de Şamahı sınırları içerisindeki Acıdere mevkiinde bulunan Türk subayının kabridir. Azerbaycanlı kardeşleri için canını veren Türk askerine Vahabzade, yazdığı bir şiirle vefa borcunu yerine getirir. Şair bu şiirinde duygularını şöyle ifade eder:

Yolun kenarında تنها bir mezar
Üstünde ne adı var ne soyadı.
Ey yolcu, arabanı eyle bu yerde
Soruş kimdir yatan تنها yerinde

⁹ Vahabzade, Bahtiyar, age, s. 201.

¹⁰ Kendisyle görüştüğümüz dönemde anlattığı bir hatıra.

O bir Türk zabiti kahraman, metin
Doğma kardeşine yardıma geldi.
Kırgına tutulan milletimizin
Haklı savaşına yardıma geldi.

Uzaktan hay verip senin sesine
Geldi, geldi dönmedi öz ülkesine.
Düşman saflarını o, soldan sağa
Biçip destesiyle cepheyi yardı.
Toprağın uğruna düşüp toprağa
Senin toprağını sana gaytardı.

Özü koruduğu, hem can verdiği
Yolun kenarında defnedildi o.
Uğruna canını kurban verdiği
Toprağı özüne vatan bildi o,

Yolcu arabanı bu yerde durdur.
O mezar önünde sen tazim eyle
Secde kıl, dua ver onun ruhuna
Ayak bastığın yer borçludur ona.

Vahabzade'nin eserlerinde de görüldüğü gibi, Türkiye onun gözünde kendi ülkesi kadar azizdir. Türkiyenin mutlu gününde sevinen, üzüntülü günlerinde, Türkiye vatandaşı bir ferd gibi kederlenen şair, Türkiye'nin istikbaldeki yerinin dünyadaki müreffeh devletlerarasında olmalıdır diyerek, Türkiye'nin dünyadaki büyük devletlerden birisi olmasını arzu etmektedir. Onun, "Tek arzum, yirmi birinci yüzyılda Türkiye'nin dünya muvazenesinde sözü geçen, dünyanın en güçlü devleti olmasıdır." demesi, Türkiye'ye olan sevgisinin derecesini gösteren en güzel ifadedir.

